

MINIMIZAREA RISCURILOR SISTEMICE PRIN POLITICI PUBLICE PENTRU INTEGRAREA TINERILOR INACTIVI SOCIAL

Lucian VULPOIU²⁰

Abstract. *The current geopolitical context in Eastern Europe, marked by instability and recurring crises, highlights the structural vulnerabilities of transition states, particularly in relation to socially inactive youth. This group, often marginalized at the institutional level, represents a latent source of systemic risk with direct implications for social cohesion, fiscal sustainability, and democratic participation. The article provides a theoretical and empirical analysis of the mechanisms of institutional exclusion of young people in Romania and the Republic of Moldova, demonstrating the need for a paradigm shift in public policy. In a fragile geopolitical environment, characterized by economic crises, migration, and regional security tensions, the absence of effective youth policies amplifies the structural vulnerabilities of Eastern European states. Through a qualitative-comparative methodology, supported by official statistical data, policy documents, audit reports, and case studies, strategic recommendations are formulated concerning investment in community support infrastructure, the digitalization of services, the involvement of young people in decision-making processes, and the integration of inclusion into the architecture of democratic resilience.*

Keywords: *youth public policy, systemic risk, participatory governance, social inactivity, integration, Romania, Republic of Moldova*

Introducere

Regiunea Europei de Est traversează o perioadă de complexitate geopolitică și socio-economică sporită, în care factorii externi (conflictul armat din Ucraina, presiunile asupra securității energetice, fluxurile de migrație) se suprapun peste slăbiciuni interne (depășirea decalajelor teritoriale, emigrația forței de muncă tinere, fragilități instituționale). Acest context amplifică vulnerabilitățile grupurilor sociale deja expuse, printre care se numără tinerii aflați în afara circuitelor de educație, muncă și formare profesională — o categorie care, în pofida diversității sale interne, are în comun riscul de marginalizare socio-economică și dezangajare civică. Datele Eurostat arată că în 2024 România se afla printre statele UE cu cea mai ridicată pondere a tinerilor 15–29 ani care nu sunt integrați în educație, ocupare sau formare, situație ilustrativă a unor vulnerabilități structurale la nivel național.

În Republica Moldova, preocupările sunt similare, dar într-un context național mai restrâns: datele oficiale și rapoartele internaționale indică niveluri superioare ale tinerilor aflați în afara sistemelor formale, cu o concentrare în mediul rural și cu legături strânse cu sărăcia și migrația parentală.

Din perspectiva politicilor publice, această formă de excluziune nu poate fi privită doar ca o problemă socială: ea devine un risc sistemic care afectează coeziunea so-

²⁰ Universitatea de Stat din Moldova, Școala Doctorală de Științe Sociale, Facultatea Relații Internaționale, Științe Politice și Administrative

cială, sustenabilitatea fiscală și reziliența democratică. Lipsa unei intervenții eficiente crește probabilitatea ca fragmente semnificative din populația tânără să se îndepărteze de instituții, să adopte strategii economice informale sau să fie sensibile la mesaje populiste și dezinformare. Organizații internaționale precum OECD subliniază importanța politicilor active, preventive și multisectoriale în reconectarea tinerilor la oportunități de educație și muncă, ca element esențial al stabilității sociale.

Mai mult, mediul informațional contemporan — dominat de platforme digitale și fluxuri rapide de conținut — amplifică potențialul dezinformării și al manipulării, fenomen care afectează în mod disproporționat segmentele sociale marginale, inclusiv tinerii inactivi. Raportările recente arată că amenințările dezinformării și declinul încrederii în mass-media și instituții sunt factori reali care pot eroda contractul civic între cetățean și stat, reducând astfel capacitatea societății de a răspunde coerent la crize.

În acest cadru, lucrarea de față propune un demers teoretic și empiric pentru a răspunde la două întrebări centrale: (1) în ce măsură excluderea tinerilor din circuitele instituționale constituie un risc sistemic pentru România și Republica Moldova; (2) ce tipuri de politici publice — organizate multisectorial și ancorate în guvernanta locală — pot minimiza aceste riscuri și pot reconecta tinerii la participarea democratică și la incluziunea socio-economică. Studiul mizează pe o abordare calitativ-comparativă, folosind date oficiale, rapoarte instituționale și studii de caz pentru a formula recomandări practice și politic-operaționale.

Cadru teoretic și conceptual privind politicile publice de tineret

Analiza politicilor publice destinate tinerilor inactivi social presupune un cadru teoretic care să îmbine perspective sociologice, economice și administrative. Dincolo de dimensiunea socială imediată, fenomenul este relevant pentru înțelegerea riscurilor sistemice și a rezilienței democratice.

Noțiunea de „inactivitate socială” descrie tinerii care nu sunt implicați în educație, muncă sau formare profesională. În literatura internațională, aceștia au fost definiți prin acronimul NEET (Not in Employment, Education or Training). Totuși, numeroși cercetători subliniază limitările termenului, care uniformizează o categorie extrem de eterogenă, incluzând atât persoane aflate într-o tranziție temporară, cât și tineri marginalizați structural (Eurofound, 2016: 25). În România și Republica Moldova, programele inspirate de tipologia NEET au avut impact redus, motiv pentru care utilizarea noțiunii de tineri inactivi social este mai adecvată pentru a reflecta realitatea.

Tinerii inactivi social constituie o categorie cu multiple vulnerabilități, definită nu doar prin lipsa implicării în educație sau muncă, ci și prin absența legăturilor instituționale și a reprezentării în politicile publice. Spre deosebire de etichetele administrative rigide, precum NEET, această abordare recunoaște dimensiunea dinamică, context dependentă și adesea invizibilă a excluderii tinerilor.

În România, potrivit datelor INS (2023), aproximativ 15,7% dintre tinerii cu vârsta între 15 și 29 de ani nu sunt incluși în educație, muncă sau formare profesională (Institutul Național de Statistică, 2023). În Republica Moldova, conform Biroului Național de Statistică (2024), procentul este și mai ridicat – 21,9% (BNS, 2024), cu o concentrație semnificativă în mediul rural. Diferențele de gen sunt notabile în ambele țări: fetele sunt

supra reprezentate în această categorie, din cauza responsabilităților familiale timpurii, accesului redus la servicii și normelor culturale restrictive.

Pe lângă dimensiunea cantitativă, profilul acestor tineri este marcat de trăsături precum: nivel scăzut de încredere în instituțiile publice, informare precară privind drepturile civice, acces limitat la sprijin psihologic sau orientare profesională, și, adesea, lipsa unui model de viață activă în comunitatea locală. Acești tineri nu sunt neapărat pasivi, ci sunt „marginalizați” de politicile publice care nu ajung până la ei – în special în zonele rurale, în comunitățile de etnie romă sau în regiunile cu emigrație parentală ridicată.

Excluderea lor instituțională creează un cerc vicios: lipsa oportunităților generează dezangajare, iar dezangajarea accentuează vulnerabilitatea. Din acest motiv, este esențială o înțelegere granulară a contextelor locale și o cartografiere precisă a categoriilor „de neatins” din perspectiva administrației.

Ulrich Beck (2023: 58), în teoria societății riscului, argumentează că fenomenele sociale aparent periferice pot deveni multiplicatori ai instabilității sistemice. Excluderea socială a tinerilor nu mai este doar o problemă individuală, ci un risc care poate afecta coeziunea socială, stabilitatea economică și legitimitatea democratică.

Din perspectiva economică, Amartya Sen (2021: 102) – prin teoria capabilităților – subliniază că libertatea reală a indivizilor nu este definită doar prin absența constrângerilor, ci prin accesul la oportunități efective. Inactivitatea socială a tinerilor reprezintă o restrângere a acestor capabilități: lipsa accesului la educație și muncă limitează nu doar integrarea socio-economică, ci și șansele de participare civică și politică.

De asemenea, Putnam (2000: 19) arată că absența capitalului social – rețele de încredere, participare civică și cooperare instituțională – reduce capacitatea comunităților de a rezista la șocuri externe. În acest sens, inactivitatea socială generează o „spirală a excluderii”, prin care marginalizarea economică alimentează neîncrederea în instituții și dezangajarea civică.

. Politici publice pentru incluziunea tinerilor

Politicile publice adresate tinerilor pot fi clasificate în două paradigme:

- **paradigma compensatorie**, axată pe măsuri reactive (programe de reintegrare, subvenții, formare profesională), și
- **paradigma preventivă**, orientată spre acces universal și echitabil la educație, sănătate și participare civică (Williamson, 2017: 77).

Uniunea Europeană, prin Strategia Europeană pentru Tineret 2019–2027, a consacrat o abordare integrată, bazată pe trei piloni: engage (participare), connect (solidaritate) și empower (dezvoltarea competențelor) (European Commission, 2019: 14). România și Republica Moldova au preluat parțial aceste principii, dar cu rezultate limitate din cauza deficitului de coordonare interinstituțională și a resurselor insuficiente (OECD, 2023: 41).

În Republica Moldova, programele de incluziune a tinerilor depind în mare măsură de sprijinul partenerilor internaționali. Studiile recente arată că succesul centrelor de tineret finanțate de UNICEF sau USAID depinde de implicarea societății civile și de parteneriatele locale (IPRE, 2024: 52). Totuși, lipsa unei finanțări sustenabile de la bugetul de stat limitează continuitatea.

Excluderea tinerilor are consecințe și asupra participării democratice. Freedom House (2024: 103) subliniază că declinul încrederii în instituții și participarea electora-

lă redusă în rândul tinerilor constituie vulnerabilități democratice majore. În România, prezența tinerilor sub 30 de ani la alegerile locale din 2020 a fost sub 30% (AEP, 2021: 45), iar în Republica Moldova cifrele sunt similare la scrutinul din 2023.

Norris și Inglehart (2019: 113) arată că tinerii marginalizați sunt mai predispuși să adopte poziții populiste sau radicale. Într-un mediu digital dominat de fluxuri informaționale rapide și deseori manipulative, riscul dezinformării devine un factor suplimentar de destabilizare.

Metodologie. Metodologia acestui studiu se bazează pe o combinație de analiză calitativă și comparativă, fundamentată pe date statistice oficiale, documente programatice și studii de caz. Alegerea acestei abordări răspunde specificului cercetării: analiza implementării politicilor publice pentru integrarea tinerilor inactivi social în România și Republica Moldova, precum și evaluarea riscurilor sistemice asociate.

Compararea celor două state – România, stat membru al Uniunii Europene, și Republica Moldova, stat aflat într-un proces de apropiere instituțională de UE – oferă un cadru valoros pentru a surprinde asemănările și diferențele în elaborarea și aplicarea politicilor de tineret. În spiritul metodologiei comparative (Lijphart, 1971: 682), selecția celor două cazuri se bazează pe criteriul „similarității controlate”: ambele țări au caracteristici istorice și culturale comune, dar niveluri diferite de resurse și integrare europeană. Studiul se bazează pe mai multe categorii de surse:

- Date statistice oficiale: Eurostat, Institutul Național de Statistică din România, Biroul Național de Statistică al Republicii Moldova. Acestea oferă indicatori comparabili privind educația, ocuparea forței de muncă, participarea electorală și resursele financiare alocate politicilor de tineret.
- Documente de politici: Strategia Națională pentru Tineret a României (2024–2027), Programul Național pentru Incluziunea Tinerilor în Republica Moldova (2022–2025), precum și Strategia Europeană pentru Tineret 2019–2027.
- Studii și rapoarte internaționale: rapoartele OECD, Eurofound, UNICEF și Freedom House, care analizează dimensiuni precum incluziunea socială, impactul economic al inactivității tinerilor și participarea democratică.
- Literatura academică: lucrările lui Ulrich Beck (2023), Amartya Sen (2021), Putnam (2000), Norris & Inglehart (2019) și Williamson (2017) oferă cadrul teoretic necesar pentru înțelegerea legăturii dintre inactivitatea socială și riscurile sistemice.

Metoda utilizată este una calitativ-descriptivă, care urmărește corelarea datelor statistice cu analiza documentelor și a studiilor de caz. În acest sens, cercetarea se bazează pe:

- analiza documentară, pentru a identifica obiectivele declarate și nivelul real de implementare al strategiilor naționale de tineret;
- analiza comparativă, pentru a evalua diferențele și similitudinile dintre România și Republica Moldova în ceea ce privește politicile publice pentru tineri;
- studiile de caz, pentru a exemplifica atât bune practici, cât și limitări sistemice.

Această combinație de metode oferă o imagine comprehensivă, evitând atât generalizările excesive, cât și limitarea la detalii fragmentare.

Trebuie menționate câteva limite ale studiului. În primul rând, disponibilitatea datelor statistice este diferită: în timp ce România beneficiază de o raportare armonizată cu

Eurostat, Republica Moldova are încă dificultăți în colectarea și actualizarea periodică a datelor. În al doilea rând, indicatorii existenți nu surprind întotdeauna dimensiuni calitative precum motivațiile individuale ale tinerilor sau rolul factorilor informal (familie, rețele sociale). În al treilea rând, contextul geopolitic din regiune (în special impactul războiului din Ucraina) introduce factori suplimentari care nu pot fi cuantificați complet, dar care afectează oportunitățile tinerilor.

Prin integrarea teoriilor consacrate și a datelor empirice recente, metodologia adoptată permite investigarea fenomenului tinerilor inactivi social ca problemă sistemică, nu doar sectorială. Abordarea lui Ulrich Beck (2023: 58) asupra „societății riscului” oferă cadrul de înțelegere a modului în care inactivitatea tinerilor amplifică vulnerabilitățile economice și politice. În același timp, perspectiva lui Amartya Sen (2021: 102) asupra **capabilităților** justifică evaluarea impactului politicilor publice nu doar în termeni de rezultate formale, ci și de oportunități reale oferite tinerilor.

Strategii și reglementări în domeniul politicilor publice de tineret

Politicele de tineret reprezintă un domeniu transversal al guvernancei publice, situat la intersecția educației, ocupării forței de muncă, sănătății, culturii și participării civice. În România și Republica Moldova, reglementările și strategiile recente au încercat să răspundă provocărilor generate de inactivitatea socială a tinerilor, însă rezultatele rămân inegale.

Strategia Națională pentru Tineret 2024–2027, adoptată de Ministerul Familiei, Tineretului și Egalității de Șanse, propune o abordare integrată, axată pe patru direcții principale: (1) participare civică, (2) educație și formare continuă, (3) acces la muncă și antreprenoriat, (4) sănătate și bunăstare. Documentul este aliniat la principiile Strategiei Europene pentru Tineret 2019–2027 (European Commission, 2019: 14) și prevede mecanisme de cooperare cu organizațiile neguvernamentale și cu autoritățile locale.

Totuși, rapoartele de monitorizare intermediare arată că implementarea este fragmentară și lipsită de indicatori clari de impact. Curtea de Conturi a României (2023: 37) a evidențiat lipsa unei finanțări multianuale și coordonarea deficitară între nivelul central și cel local. De asemenea, rata de absorbție a fondurilor europene pentru programele destinate tinerilor rămâne sub 50%, ceea ce limitează capacitatea reală de a produce schimbări structurale.

Un aspect pozitiv îl reprezintă inițiativele municipale. Spre exemplu, Cluj-Napoca și Timișoara au dezvoltat centre de tineret cu servicii integrate – de la consiliere profesională la mentorat antreprenorial – prin parteneriate public-private (Consiliul Tineretului din România, 2023: 21). Totuși, aceste exemple rămân izolate și nu se regăsesc la scară națională.

În Republica Moldova, Programul Național pentru Incluziunea Tinerilor 2022–2025 constituie documentul central de politică publică. Acesta urmărește: (1) extinderea rețelei de centre de tineret, (2) creșterea participării civice, (3) facilitarea tranziției către piața muncii și (4) reducerea decalajelor rurale-urbane.

Un element distinctiv îl constituie dependența de parteneriate internaționale. Conform unui raport IPRE (2024: 52), aproximativ 60% din finanțarea programelor de tineret provine din granturi externe (UNICEF, USAID, UE), în timp ce alocările bugetare interne sunt insuficiente. Această dependență reduce sustenabilitatea programelor și creează discrepanțe

teritoriale: în raioane precum Cahul sau Ungheni centrele de tineret funcționează relativ bine, în timp ce în zonele rurale defavorizate activitățile sunt sporadice.

De asemenea, există un cadru legal care reglementează participarea tinerilor la procesele decizionale. Legea Tineretului nr. 215/2016 instituie Consiliile Raionale de Tineret și recunoaște rolul organizațiilor neguvernamentale ca parteneri ai administrației publice. Cu toate acestea, lipsa resurselor și fluctuația personalului afectează funcționarea acestor structuri.

Atât România, cât și Republica Moldova sunt influențate de standardele europene și internaționale. Strategia Europeană pentru Tineret 2019–2027 promovează o abordare pe trei piloni – engage, connect, empower – cu accent pe participarea democratică și incluziunea socială (European Commission, 2019: 14). În plus, Recomandarea Consiliului UE privind Garanția pentru Tineret (2020) stabilește obiectivul ca fiecare tânăr sub 30 de ani să primească o ofertă de muncă, educație sau formare în termen de patru luni de la pierderea locului de muncă sau părăsirea școlii.

La nivel internațional, OECD (2023: 41) subliniază necesitatea politicilor multi-sectoriale, integrate și bazate pe date, pentru a reduce costurile economice și sociale generate de inactivitatea tinerilor. UNICEF și UNDP sprijină, de asemenea, dezvoltarea centrelor de tineret în Republica Moldova, promovând modele de guvernantă participativă și co-creare a serviciilor cu beneficiarii direcți.

Integrarea incluziunii sociale în arhitectura stabilității democratice trebuie privită și prin prisma obiectivelor de dezvoltare durabilă, întrucât politicile adresate tinerilor contribuie direct la atingerea *Obiectivului 4 – Educație de calitate* și *Obiectivului 8 – Muncă decentă și creștere economică din Agenda 2030*, consolidând astfel atât participarea democratică, cât și coeziunea socială (United Nations, 2015: 32).

Analiza strategiilor și reglementărilor existente relevă câteva caracteristici comune:

- **Fragmentare instituțională:** lipsa de coordonare între ministere, autorități locale și societatea civilă;
- **Subfinanțare cronică:** alocările bugetare sunt insuficiente și instabile, ceea ce limitează sustenabilitatea programelor;
- **Dependența de finanțare externă** (în cazul Republicii Moldova);
- **Existența unor bune practici locale**, care nu sunt scalate la nivel național.

Prin urmare, deși strategiile și reglementările sunt, în general, aliniate la standardele europene, aplicarea lor rămâne deficitară. Acest decalaj între designul normativ și implementarea practică amplifică riscurile sistemice asociate cu inactivitatea socială a tinerilor.

Activitatea autorităților publice din România și Republica Moldova privind implementarea politicilor publice de tineret

Analiza activității autorităților publice din România și Republica Moldova relevă atât progrese, cât și limitări în aplicarea strategiilor de tineret. În ambele cazuri, decalajul dintre cadrul normativ și realitatea implementării reflectă dificultăți de coordonare instituțională, subfinanțare și lipsa unei monitorizări eficiente.

În România, responsabilitatea principală pentru politicile de tineret aparține Ministerului Muncii, Familiei, Tineretului și Solidarității Sociale, însă implementarea la nivel

local este fragmentată și dependentă de inițiativele consiliilor județene și ale autorităților municipale. Deși există Direcții Județene pentru Familie și Tineret (DJFT), acestea au resurse financiare și umane limitate. Potrivit unui raport al Consiliului Tineretului din România (2023: 21), bugetele DJFT au scăzut constant în ultimii ani, reducând capacitatea de organizare a activităților pentru tineri.

Un exemplu ilustrativ îl reprezintă programul „Taberele Studențești” și proiectele de mobilitate națională, care beneficiază de finanțări reduse și ating un număr restrâns de beneficiari (aproximativ 10.000 de studenți pe an la nivel național). În comparație, țări europene cu populație similară, precum Polonia, investesc anual de două-trei ori mai mult în programe de mobilitate (OECD, 2023: 45).

De asemenea, mecanismele de consultare a tinerilor rămân mai degrabă formale. Consiliile consultative pentru tineret funcționează în doar 30% din municipii, iar gradul de implicare reală a tinerilor în luarea deciziilor este redus (AEP, 2021: 44).

Totuși, există și exemple pozitive. În Cluj-Napoca, Primăria a creat un Birou pentru Tineret și Voluntariat, care colaborează direct cu organizațiile neguvernamentale și universitățile. Acest model de guvernanta participativă a fost citat ca bună practică la nivel european de către European Youth Forum (2022: 17).

În Republica Moldova, responsabilitatea pentru politicile de tineret aparține Ministerului Educației și Cercetării, prin intermediul Direcției Generale pentru Tineret și Sport. La nivel local, consiliile raionale și primăriile sunt actorii principali, însă gradul de implicare variază considerabil.

Centrele de Tineret reprezintă principalul mecanism de implementare. În 2023 funcționau 45 de centre, acoperind aproximativ 50% din raioanele țării (IPRE, 2024: 56). Cele mai active sunt cele din Chișinău, Cahul și Ungheni, unde resursele financiare și sprijinul partenerilor internaționali (UNICEF, USAID, UE) au permis dezvoltarea de programe de consiliere, orientare profesională și activități educaționale non-formale.

În schimb, centrele din raioane rurale, precum Ștefan Vodă sau Leova, se confruntă cu lipsa personalului calificat și a resurselor minime pentru funcționare. Conform unui raport UNICEF (2023: 32), aproximativ 40% dintre tinerii din mediul rural nu au acces la servicii de consiliere profesională sau psihosocială.

Pe partea de participare civică, Consiliul Național al Tineretului din Moldova (CNTM) joacă un rol important în facilitarea dialogului dintre societatea civilă și autorități. Cu toate acestea, influența sa asupra politicilor publice rămâne limitată, din cauza consultărilor sporadice și a lipsei de mecanisme de monitorizare.

O analiză comparativă relevă câteva probleme comune ambelor state:

- Fragmentarea instituțională: lipsa unei coordonări reale între ministere și administrațiile locale.
- Subfinanțarea: alocările bugetare sunt insuficiente și dependente de ciclurile politice.
- Participarea redusă a tinerilor: mecanismele de consultare există, dar au impact limitat asupra deciziilor.
- Dependenta de parteneri externi: în Moldova, majoritatea programelor de succes sunt finanțate din surse internaționale.

Diferențele țin în special de resurse și infrastructură. România are o rețea mai dezvoltată de instituții, dar le subfinanțează cronic, în timp ce Moldova are o rețea mai restrânsă, dependentă de donatori externi.

Aceste constatări au implicații semnificative pentru integrarea tinerilor inactivi social. Lipsa de coerență și finanțare generează o implementare declarativă, cu efecte limitate asupra realității. În termeni teoretici, situația poate fi interpretată prin prisma lui Ulrich Beck (2023: 58), care vorbește despre „societatea riscului”: tinerii marginalizați devin un vector de instabilitate, iar lipsa unor politici publice eficiente amplifică acest risc.

De asemenea, din perspectiva teoriei capabilităților (Sen, 2021: 102), politicile actuale nu reușesc să creeze condiții reale pentru exercitarea libertăților tinerilor – educația, ocuparea și participarea civică rămân accesibile doar parțial, mai ales pentru tinerii din mediul rural sau din grupurile vulnerabile.

Excluderea tinerilor din procesele educaționale, economice și civice nu produce doar efecte individuale sau familiale, ci generează riscuri sistemice care pot compromite stabilitatea democratică, sustenabilitatea fiscală și coeziunea socială. Astfel de riscuri sunt adesea subestimate, întrucât nu se manifestă imediat, ci se acumulează în timp, devenind vizibile în crize electorale, în tensiuni sociale sau în creșterea influenței extremismului.

Un prim risc major este erodarea bazei de contribuabili. Conform unui raport al Fondului Monetar Internațional (2023), o proporție ridicată de tineri neangajați pe termen lung reduce potențialul economic al unei țări (Programul Națiunilor Unite pentru Dezvoltare PNUD, 2023: 25), scade veniturile la buget și generează presiuni suplimentare asupra sistemelor de protecție socială.

Un al doilea risc este fragilizarea participării democratice. Tinerii excluși au o probabilitate crescută de a se retrage complet din viața civică. Studiul Freedom House (2024) arată că în Europa Centrală și de Est, tinerii care nu sunt incluși în instituțiile statului votează semnificativ mai puțin și sunt mai ușor de influențat de mesaje populiste, conspiraționiste sau anti-sistem (Freedom House, 2024: 8).

Un al treilea risc este legat de vulnerabilitatea la radicalizare și dezinformare. Lipsa unor structuri de sprijin și a unei educații critice face ca tinerii marginalizați să devină ținte ale rețelelor de propagandă, ale grupărilor extremiste sau ale platformelor online care promovează discursul instigator la ură (Open Society Reports, 2024).

Pe lângă aceste riscuri, se conturează și efecte indirecte: scăderea încrederii în administrație, creșterea migrației și adâncirea disparităților teritoriale, în special între centrele urbane și regiunile rurale.

Din perspectiva politicilor publice, aceste riscuri nu pot fi ignorate. Excluderea tinerilor devine un barometru al capacității administrației de a gestiona tranziția democratică și de a construi reziliență instituțională. Tratamentele fragmentare și intervențiile punctuale, fără o abordare sistemică și anticipativă, pot duce la acumularea acestor riscuri și chiar la destabilizare în perioade de criză.

Studii de caz. Pentru a înțelege mai bine dinamica excluderii tinerilor și eficiența politicilor publice, prezentăm câteva studii de caz relevante din România și Republica Moldova. Acestea evidențiază atât limitele implementării strategice, cât și consecințele acestora asupra riscurilor sistemice.

. *România: Strategii fără impact – cazul Strategiei Naționale pentru Tineret (2024–2027)*. În România, Strategia Națională pentru Tineret 2024–2027 a fost lansată ca un document programatic cu obiective clare privind participarea tinerilor, ocuparea forței de muncă, sănătatea mintală și incluziunea socială. Cu toate acestea, evaluările intermediare indică o diferență semnificativă între formulările strategice și aplicabilitatea lor practică.

Conform Auditului Curții de Conturi (2023), doar 28% dintre acțiunile prevăzute au fost demarate la nivel național, iar mai puțin de 15% dintre autoritățile locale aveau un plan propriu de implementare a măsurilor dedicate tinerilor (Institutul Național de Statistică, 2023). De exemplu, în județul Vaslui, unul dintre cele mai afectate de migrație și sărăcie, doar 1 din 45 de unități administrativ-teritoriale are un responsabil desemnat pentru politici de tineret.

Un exemplu concret este eșecul programului-pilot de consiliere integrată pentru tineri fără loc de muncă, derulat în 2023 în cadrul AJOFM Botoșani. Deși au fost alocate fonduri europene pentru angajarea consilierilor și digitalizarea serviciilor, doar 43 de tineri au beneficiat efectiv de suport, în condițiile în care grupul-țintă estimat depășea 900 de persoane. Problemele identificate au inclus: personal insuficient, lipsa colaborării între AJOFM, inspectoratele școlare și ONG-uri, dar și bariere de ordin logistic și digital.

Totuși, la polul opus, există și inițiative locale promițătoare. La Centrul de Tineret Cluj-Napoca, peste 1.300 de tineri au beneficiat în 2023 de sesiuni gratuite de dezvoltare personală, formare digitală, sprijin pentru angajare și mentorat antreprenorial. Acest centru funcționează printr-un parteneriat între autoritatea locală, Consiliul Tineretului din România și companii private, iar rata de inserție profesională a beneficiarilor a fost de peste 30% în decurs de 6 luni (Freedom House, 2024).

Cazul României demonstrează că fără o corelare între nivelul central și cel local, fără alocări bugetare consistente și fără personal instruit, strategiile naționale riscă să rămână fără impact concret, amplificând riscurile de excluziune și apatie civică în rândul tinerilor.

Republica Moldova: Inițiative locale promițătoare, dar fără sustenabilitate. În Republica Moldova, Programul Național pentru Incluziunea Tinerilor 2022–2025 propune un set coerent de măsuri, însă aplicarea acestora rămâne inegală. Studiul realizat de Institutul pentru Politici și Reforme Europene (IPRE, 2024) arată că, deși există progrese în ceea ce privește crearea centrelor de tineret și a platformelor participative, lipsa unei finanțări continue și a personalului calificat limitează impactul pe termen lung (Biroul Național de Statistică al Republicii Moldova, 2024).

Un exemplu de bună practică este Centrul de Tineret Cahul, care, cu sprijinul UNICEF și USAID, a implementat programe de orientare profesională, sprijin psihosocial și educație non-formală. Între 2022 și 2024, peste 4.000 de tineri au beneficiat de aceste servicii, iar aproximativ 320 au fost sprijiniți în găsirea unui loc de muncă sau a unor stagii de practică.

În contrast, în raionul Ștefan Vodă, centrul de tineret și-a suspendat activitatea în 2023, din lipsă de resurse financiare și personal calificat. Consecința: tinerii din regiune nu au acces la servicii minime de consiliere sau sprijin educațional, în condițiile unei rate ridicate de migrație juvenilă și abandon școlar (UNICEF, 2023: 33).

Astfel, Republica Moldova rămâne prinsă între dependența de partenerii externi și lipsa unei finanțări interne sustenabile, ceea ce face ca inițiativele de succes să nu fie extinse la scară națională.

Concluzia comună este că politicile publice pentru tineri nu pot funcționa eficient fără mecanisme de guvernare locală solidă, fără co-proiectare cu beneficiarii direcți și fără o arhitectură financiară sustenabilă.

Pentru a evidenția diferențele de implementare și impact ale politicilor publice de tineret în România și Republica Moldova, este necesară o analiză susținută de date statistice recente. Acestea reflectă gradul de incluziune, participare și acces al tinerilor la servicii publice esențiale.

Tabel 1. Indicatori comparativi privind tinerii inactivi social (România vs. Republica Moldova, 2023)

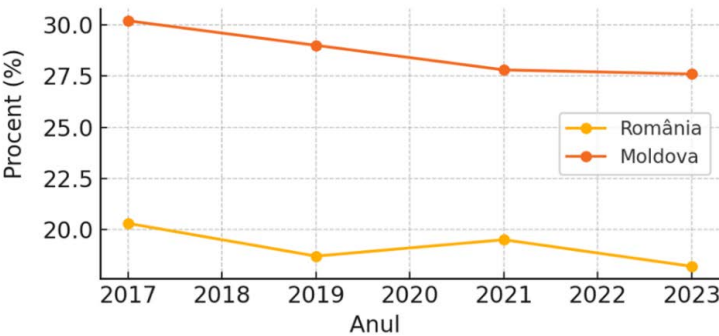
Indicatori	România (2023)	Moldova (2023)
Procentul tinerilor 15–29 ani în afara educației și muncii	18.2%	27.6%
Tineri 18–24 ani care nu au terminat învățământul secundar	15.3%	23.4%
Participare electorală (18–29 ani)	28%	32%
Acces la consiliere profesională	<10%	~12%
Centre de tineret / 100.000 tineri	3.2	2.1
Buget anual per tânăr	€35	€21

Surse: Eurostat (2023), Biroul Național de Statistică al Republicii Moldova (2023), Ministerul Familiei, Tineretului și Egalității de Șanse România, UNICEF Moldova, Institutul pentru Politici și Reforme Europene Cahul, Autorități Electorale Permanente.

Deși ambele state au făcut progrese moderate, diferența de aproape 10 puncte procentuale între România și Moldova în privința tinerilor inactivi social reflectă decalaje structurale majore.

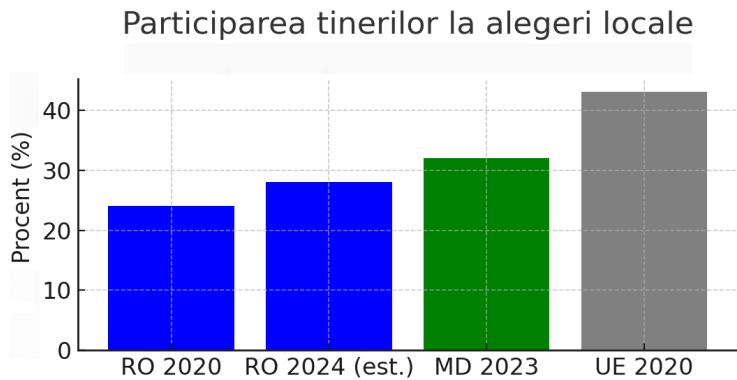
Grafic 1. Dinamica procentului de tineri inactivi social (2017–2023)
(Valorile exprimă % din populația tânără, vârste 15–29 ani)

Evoluția procentului de tineri inactivi social (2017-2023)

Tendința descrescătoare este vizibilă, dar lentă, mult sub ritmul necesar pentru atingerea obiectivelor europene.

Grafic 2. Participarea tinerilor la alegerile locale (% din grupa de vârstă 18–29)

Participarea electorală este un indicator indirect al gradului de responsabilizare și încredere în instituții. Valorile scăzute în ambele state semnaleză un deficit de reprezentare democratică a tinerilor, mai ales în zonele defavorizate.

Tabel 2. Buget alocat politicilor de tineret (2023)

Țara	Buget public total (EUR)	Buget per tânăr (EUR)
România	~ € 42 mil.	~ € 35
Republica Moldova	~ € 9 mil.	~ € 21
Media UE	~ € 120 mil.*	€ 100–150**

* Total pe țară

** Estimare Eurostat, în funcție de țară.

Comparativ cu media europeană, investițiile în politici de tineret în România și Moldova sunt considerabil sub nivelul recomandat, ceea ce afectează calitatea intervențiilor și capacitatea de incluziune sistemică.

Concluzii ale analizei comparative:

Cele două studii de caz indică o concluzie comună: **politicile publice pentru tineri nu pot** funcționa eficient fără guvernanta locală solidă, co-proiectare cu beneficiarii și o finanțare sustenabilă.

România are un cadru strategic mai bine definit, dar implementare slabă și fragmentară. Republica Moldova beneficiază de inițiative locale de succes, însă dependente de donatori, ceea ce limitează sustenabilitatea.

În ambele țări, tinerii din medii rurale sau marginalizate au acces semnificativ redus la sprijin instituțional, formare profesională și participare democratică.

Necesitatea unei abordări bazate pe date și monitorizare continuă este evidentă: lipsa acestor mecanisme generează decizii fragmentare și lipsite de eficiență.

Din perspectiva teoriei societății riscului (Beck, 2023: 58), aceste deficiențe amplifică vulnerabilitățile sistemice, iar din perspectiva capabilităților (Sen, 2021: 102), ele limitează libertățile reale ale tinerilor de a-și construi un viitor activ și stabil.

Analiza realizată evidențiază faptul că excluderea tinerilor inactivi social nu este doar o provocare socială marginală, ci un risc sistemic major care afectează sustenabilitatea fiscală, participarea democratică și coeziunea socială în Europa de Est. Lipsa unor politici publice adaptate, multisectoriale și contextualizate perpetuează cercul vicios al dezangajării și vulnerabilității. În același timp, exemplele de bune practici locale arată că soluțiile există, însă depind de voința politică, capacitatea administrativă și finanțarea predictibilă.

Din perspectiva politicilor publice, este necesară o schimbare de paradigmă, care să plaseze integrarea tinerilor inactivi social în centrul strategiilor de dezvoltare regională și de consolidare democratică. Această schimbare presupune trecerea de la abordări fragmentare, reactive, la politici anticipative, participative și bazate pe dovezi.

Recomandări strategice:

1. Investiții în infrastructură locală de sprijin pentru tineri: centre multifuncționale, mobile, cu echipe interdisciplinare.
2. Co-proiectarea politicilor împreună cu tinerii: utilizarea bugetelor participative și a consultărilor periodice.
3. Digitalizarea serviciilor publice de orientare, consiliere și incluziune: platforme accesibile în special în zonele rurale.
4. Integrarea incluziunii tinerilor în strategiile de reziliență democratică și de securitate societală.
5. Stabilirea unor mecanisme de monitorizare și evaluare participativă pentru a asigura impactul real al intervențiilor.

Într-un context geopolitic instabil, cu riscuri multiple și interdependente, integrarea tinerilor inactivi social devine o investiție strategică în viitorul democratic al regiunii. Fără implicarea activă a acestei generații, nu poate exista un proiect colectiv de societate stabilă, incluzivă și rezilientă (OECD, 2023: 8) (Freedom House, 2024: 8).

BIBLIOGRAFIE

- Sen, A. (2021). *Dezvoltarea ca libertate*. Oxford: Oxford University Press.
- Beck, U. (2023). *Societatea riscului: Spre o nouă modernitate*. Londra: Sage Publications.
- Comisia Europeană. (2019). *Strategia UE pentru tineret 2019–2027*. Bruxelles: Comisia Europeană.
- Eurofound. (2016). *Explorarea diversității tinerilor inactivi social*. Luxemburg: Oficiul pentru Publicații al Uniunii Europene.
- Freedom House. (2024). *Libertatea în lume 2024*. Washington, D.C.: Freedom House.
- IPRE. (2024). *Implementarea politicilor pentru tineret în Moldova: Oportunități și provocări*. Chișinău: Institutul pentru Politici și Reforme Europene.
- Norris, P. & Inglehart, R. (2019). *Reacție culturală: Trump, Brexit și populismul autoritar*. Cambridge: Cambridge University Press.
- OECD. (2023). *Investiții în tineret: Răspunsuri de politici*. Paris: OECD Publishing.
- Putnam, R. (2000). *Singur în fața jocului: Colapsul și renașterea comunității americane*. New York: Simon & Schuster.

- Wallace, C. & Bendit, R. (2009). „Politicile pentru tineret în Europa: Spre o clasificare a diferitelor tendințe în politicile pentru tineret în Uniunea Europeană”. *Perspectives on European Politics and Society*, 10(3), 441–458.
- Williamson, H. (2017). *Băieții din Milltown revizitați: Un studiu longitudinal al tinerilor în creștere*. Londra: Routledge.
- Autoritatea Electorală Permanentă (AEP). (2021). *Raport privind prezența la vot la alegerile locale din 2020*. București: Autoritatea Electorală Permanentă.
- Forumul European de Tineret. (2022). *Lucrul cu tinerii la nivel local și bune practici în Europa*. Bruxelles: Forumul European de Tineret.
- UNICEF. (2023). *Bunăstarea tinerilor în Moldova: Disparități rurale-urbane*. Chișinău: UNICEF.
- Națiunile Unite. (2015). *Transformarea lumii noastre: Agenda 2030 pentru Dezvoltare Durabilă*. New York: Națiunile Unite.
- Lijphart, A. (1971). „Politica comparată și metoda comparativă”. *American Political Science Review*, 65(3), 682–693.
- Curtea de Conturi a României. (2023). *Raport de audit asupra programelor pentru tineret*. București: Curtea de Conturi a României.
- Consiliul Tineretului din România. (2023). *Raport privind politicile de tineret la nivel local*. București: Consiliul Tineretului din România.
- Consiliul European. (2020). *Recomandarea Consiliului privind un pod către locuri de muncă – Consolidarea Garanției pentru Tineret*. Bruxelles: Consiliul European.
- Parlamentul Republicii Moldova. (2016). *Legea Tineretului nr. 215/2016*. Chișinău: Monitorul Oficial al Republicii Moldova.